

Being a Child in Special Family Structures

Özel Aile Yapılarında Çocuk Olmak

Funda GÜLER¹, Tuğba YAPAR²

Affiliations:

¹Sağlık Bilimleri Fakültesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye;

²Hemşirelik Fakültesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye

E-mails: fundaguler@adu.edu.tr : tugbayapar35@gmail.com

ORCID IDs: 0000-0003-3759-0780, 0000-0003-1880-8297

Corresponding author: Dr. Funda GÜLER, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Aydın 09100, Türkiye, fundaguler@adu.edu.tr, +905334888321

Abstract

Objective: With the diversification of family structures in modern societies, special family structures such as single-parent, divorced, fragmented, adoptive, and LGBT+ parent families have become increasingly visible. The aim of this review is to examine the psychosocial development and adaptation processes of children growing up in special family structures in line with the literature and to address nursing approaches towards these children from a holistic perspective.

Method: The relevant literature was scanned between 01.11.2025 and 04.11.2025 in Google Scholar, PubMed, Web of Science, and TR Dizin databases using the keywords "special family structures, child development, social support, nursing, psychosocial adaptation", and the obtained studies were evaluated thematically.

Results: The findings show that the determining factor in children's development is the quality of the parent-child relationship, social support systems, and economic conditions rather than the family structure itself. In single-parent and divorcing families, economic difficulties and psychosocial stress levels may increase; this situation can be associated with behavioral and academic difficulties in children. Conversely, in the presence of adequate social support and secure attachment, children's adaptation skills are strengthened. In adoptive and LGBT+ parent families, the main factors determining children's developmental outcomes are family communication and supportive attitudes.

Conclusion: Inclusive social policies and nursing-based multidisciplinary approaches are of critical importance in supporting the healthy development of children in special family structures.

Keywords

Special family structures, child development, social support, nursing, psychosocial adaptation

Öz

Amaç: Modern toplumlarda aile yapılarının çeşitlenmesiyle birlikte tek ebeveynli, boşanmış, parçalanmış, evlat edinilmiş ve LGBT+ ebeveynli aileler gibi özel aile yapıları giderek daha görünür hale gelmiştir. Bu derlemenin amacı, özel aile yapılarında büyüyen çocukların psikososyal gelişim ve uyum süreçlerini literatür doğrultusunda incelemek ve bu çocuklara yönelik hemşirelik yaklaşımlarını bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktır.

Yöntem: Konuya ilişkin literatür 01.11.2025–04.11.2025 tarihleri arasında Google Scholar, PubMed, Web of Science ve TR Dizin veri tabanlarında “özel aile yapıları, çocuk gelişimi, sosyal destek, hemşirelik, psikososyal uyum” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış ve elde edilen çalışmalar tematik olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çocukların gelişiminde belirleyici unsurun aile yapısından çok ebeveyn-çocuk ilişki kalitesi, sosyal destek sistemleri ve ekonomik koşullar olduğunu göstermektedir. Tek ebeveynli ve boşanma süreci yaşayan ailelerde ekonomik zorluklar ve psikososyal stres düzeyleri artabilmekte; bu durum çocuklarda davranışsal ve akademik güçlüklerle ilişkili olabilmektedir. Buna karşılık, yeterli sosyal destek ve güvenli bağlanma varlığında çocukların uyum becerileri güçlenmektedir. Evlat edinilmiş ve LGBT+ ebeveynli ailelerde ise çocukların gelişimsel çıktılarında belirleyici olan temel etkenin aile içi iletişim ve destekleyici tutumlar olduğu görülmektedir.

Sonuç: Özel aile yapılarında çocukların sağlıklı gelişiminin desteklenmesinde kapsayıcı sosyal politikalar ve hemşirelik temelli multidisipliner yaklaşımlar kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Özel aile yapıları, çocuk gelişimi, sosyal destek, hemşirelik, psikososyal uyum.

Giriş/Introduction

Özel aile yapıları, modern toplumlarda giderek çeşitlenen aile biçimlerinin bir arada olduğu yapılardır (1). Bu özel aile yapıları, tek ebeveynli, boşanmış, parçalanmış, çok kültürlü ve LGBT+ ebeveynli aileler gibi yapılar, çocuk gelişimi üzerinde farklı dinamikler yaratmaktadır (2). Literatürde, bu aile yapılarına sahip çocukların psiko-sosyal uyum, aile içi destek ve sosyal destek sistemlerinin farklı alanlarda incelendiği görülmektedir (2,3). Özel aile yapılarının çocuk üzerindeki etkilerini birçok faktör etkileyebilmektedir. Bu faktörler, ailenin çocuğuna olan ilgisi, ebeveyn tutumları ve ekonomik kaynaklara erişim gibi çok boyutlu etmenlerle şekillenmektedir (3). Araştırmalar, aile yapısının tek başına çocuk gelişimini belirlemediğini; buna karşılık, aile içi iletişim oranları, toplumsal yapı ya da çocuğa olan ilginin ne kadar sağlıklı olduğunun önemini vurgulanmaktadır (2,4). Ayrıca, dünyada artan özel aile yapıları, devlet politikaları ve eğitimciler için kapsayıcı uygulama ve

Yöntem/Materials and Methods

müdahalenin geliştirilmesini gerektirir (5).

Çocuk hakları perspektifinden, çocuğun bulunduğu aile tipinin gelişimi ve gelişim koşullarının eşit düzeyde desteklemesi kritik bir hedef olarak ortaya çıkmaktadır (6). Ayrıca akademik çalışmalar, özel aile yapılarının sunduğu farklı deneyimlerin çocuklar için potansiyel zenginlikler barındırabilmesi; uygun destek sağlandığında bu yapıların olumlu sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir (7,8). Bu nedenle, özel aile yapıları ve çocuk gelişimi üzerine kapsamlı ve disiplinler arası çalışmaların yürütülmesi, hem teorik bilgiler hem de uygulamadaki rutinlere önemli katkılar sunacaktır. Bu yüzden bu bölümde özel aile yapısına sahip çocukların literatür doğrultusunda neler yaşadıklarını ortaya koymak, onlara daha sağlıklı bir bakım verme, sahip oldukları potansiyel zenginlikleri ve gelişimlerini destekleme şansını artıracaktır.

Bu çalışma, derleme türünde planlanmış olup literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Yöntem olarak, konuya ilişkin literatür 01.11.2025–04.11.2025 tarihleri arasında Google Scholar, PubMed, Web of Science ve TR Dizin veri tabanlarında “özel aile yapıları, çocuk gelişimi, sosyal destek, hemşirelik, psikososyal uyum” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Elde edilen

Bulgular/Results

Tek Ebeveynli Aile Yapısı ve Çocuk

Sanayileşme süreciyle birlikte modern toplum modelinde belirgin bir dönüşüm geçiren aile kurumu, günümüzde farklı yapılanma biçimlerine zemin hazırlamaktadır (9). Bu yeni aile formasyonları içerisinde tek ebeveynli hane halkı yapısı, en dikkat çekici örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (10). Bir yetişkinin, gelişim çağındaki çocuğun tüm sorumluluklarını tek başına yüklenirken aynı zamanda evin geçimini sağlama çabası, oldukça ciddi zorlukları beraberinde getirmektedir (11). Tek ebeveynli ailelerde ev işlerinin yönetimi, çocuk yetiştirme süreci ve

çalışmalar, tek ebeveynli aileler, boşanmış aileler, parçalanmış aileler, evlat edinilmiş aileler ve LGBT+ aileler başlıkları altında tematik olarak analiz edilmiştir. Çalışmaların seçiminde, çocuk gelişimi ve aile yapıları ile doğrudan ilişkili olma ölçütü esas alınmış, elde edilen bulgular bütüncül bir çerçevede değerlendirilmiştir.

ekonomik kaynakların idaresine dair tüm baskı ve güçlükler yalnızca tek bir ebeveynin omuzlarındadır (12).

Tek başına ebeveynlik yapma durumu, toplumsal ve ekonomik koşullar nedeniyle kadınlar için çok daha zor bir süreç ifade etmektedir (13). Günümüzde bir kadının biyolojik olarak tek başına çocuk sahibi olmayı seçmesi ya da boşanma, ayrılık veya ölüm gibi nedenlerle çocuklarıyla yeni bir hayat kurması fenomenine sıkça rastlanmaktadır (9). Bu tür aile modellerinde ekonomik sıkıntıların yaşanma ihtimali diğer yapılara oranla çok daha yüksektir (10). Araştırmacılar bu

finansal darboğazın temelini; annelerin düşük ücretli pozisyonlarda istihdam edilmesine, baba figürünün ekonomik desteğinin eksikliğine ve devletlerin bu konudaki sosyal politikalarının yetersizliğine dayandırmaktadır (11).

Bu hanelerin kendilerine has duygusal gerilimler ve psikolojik baskılarla mücadele etmek zorunda kalması ise meselenin bir diğer boyutudur (13). Bir kadının tek başına ebeveyn olması sadece mali bir mesele olmasa da; yüksek maaşlı, güvenceli ve kalıcı işlerde çalışan annelerin bu sorumlulukları daha dengeli bir şekilde yürütebildiği görülmektedir (9). Bu çerçevede, özellikle küçük ve orta ölçekli kurumlardaki esnek ancak güvencesiz, düşük ücretli ve sosyal korumadan yoksun çalışma şartlarının, tek ebeveynli kadınların yükünü daha da ağırlaştırdığını söylemek mümkündür (10).

Annenin aile yükümlülüklerini tek başına üstlendiği bu hane yapılarında yoksulluk riski oldukça kuvvetli bir ihtimaldir (11). Kadınların genellikle istikrarsız ve düşük gelirli işlerde çalışarak aileyi

geçindirmeye çalışması, yoksulluk sorununun temel kaynağını oluşturmaktadır (13). Nitekim artan boşanma ve terk edilme oranlarının kadınları dezavantajlı konuma itmesi, tek ebeveynli ailelerin en birincil sorununun yoksulluk olmasına yol açmıştır (10). Çalışan anneler için çocuk bakımı, aşılması gereken en temel engellerden biri olarak varlığını sürdürmektedir (12).

Öte yandan, çocuk bakımı meselesinin kadınların yeni nesil çalışma modellerini tercih etmesinde belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir (9). Bunun asıl sebebi, çocuk bakımının henüz doğum gerçekleşmeden önce çalışan çiftlerin en büyük kaygı noktası haline gelmesidir (11). Türkiye’de 1992 yılında Marmara Bölgesi dışındaki illeri kapsayan bir çalışma, kadınların günlük mesailerinin %30.67’sini çocuk bakımına, %26.37’sini ise beslenme hazırlıklarına ayırdığını saptamıştır (13). Sonuç olarak tek ebeveynli kadınlar, hem ev içi emeği hem de dışarıdaki iş gücü piyasasını aynı anda yönetmek zorunda kalarak çok boyutlu bir mücadele vermektedir (10).

Tek Ebeveynli Aile Yapısına Sahip Olmanın Çocuklar Üzerine Etkileri

Kadınların istihdam edildiği hane yapılarında ebeveynler, çocuklarının gelişim süreci boyunca sadece bebeklik evresinde değil, tüm aşamalarda çeşitli güçlüklerle mücadele etmek durumundadır (13). Özellikle okul çağındaki çocukların eğitim saatleri ile annenin çalışma saatlerinin çakışması; çocuğun okula ulaşımı, eve dönüşte karşılanması ve günlük gereksinimlerinin giderilmesi gibi operasyonel sorunları beraberinde getirmektedir (11). Günümüzde çalışan kadınların büyük bir çoğunluğu, bakım desteğine ihtiyaç duyan çocukları için geniş aile üyelerinden veya akrabalarından yardım talep etmektedir (9). Buna karşın, modern kent yaşamındaki lojistik zorluklar ve mesafelerin uzaklığı, aile içi bu dayanışma imkanlarını günden güne kısıtlamaktadır (10). Bu bağlamda, okul öncesi dönemdeki çocuklar için evde bakım hizmetleri, kreşler ve gündüz bakımevleri, çalışan ebeveynler için artık bir tercihten ziyade zorunlu bir alternatif haline dönüşmüştür (12).

Literatürdeki bulgular, tam aile yapısında yetişen çocukların hem bedensel hem de

ruhsal sağlık göstergelerinin, tek ebeveynli hanelerde büyüyen akranlarına oranla daha pozitif olduğunu ortaya koymaktadır (14). Aile içi çatışmalar, boşanma ile parçalanmış aile yapısı veya ebeveynlerde görülen psikopatolojik durumlar, çocuk ve ergenlerde çeşitli ruhsal semptomların tetiklenmesinde temel risk faktörleri olarak kabul edilmektedir (9). Yapılan araştırmalar, tek ebeveynli aile modeline geçişin, genel olarak çocuklarda davranışsal problemlerin artışıyla doğrudan bir korelasyon içinde olduğunu saptamıştır (15). Bu süreçte çocukların zararlı madde kullanımına daha yatkın olduğu gözlemlenirken; bebeklik döneminde ise yetersiz emzirme, aşı takviminde aksamalar ve pasif içicilik gibi sağlık ihmalllerinin daha sık yaşandığı görülmektedir (15,16). Ayrıca, yalnızca annesiyle yaşayan çocuklarda astım gibi kronik solunum yolu hastalıkları riskinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (15).

Çocuğun yetiştiği aile yapısı, onun ilerleyen yaşlardaki fizyolojik durumu üzerinde de kalıcı izler bırakabilmektedir (12). Tek ebeveynli bir ortamda

büyümenin, yetişkinlik evresinde kemik direncinin düşmesiyle ilişkili olduğu saptanmıştır (17). Bu durumu tetikleyen unsurlar arasında; yoğun alkol ve tütün kullanımı, yetersiz fiziksel aktivite ve ebeveynin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik dezavantajların kemik sağlığını negatif etkilemesi yer almaktadır (17). Ergenlik dönemindeki uyku kalitesi üzerinde de aile işlevselliğinin kritik bir rolü olduğu, tek ebeveynli ailelerdeki gençlerin uyku verimliliğinin daha düşük olduğu saptanmıştır (18).

Yalnızca anne figürüyle büyüyen çocuklarda akademik başarısızlık, devamsızlık, suça meyilli gruplara dahil

olma ve madde bağımlılığı gibi ciddi sosyal riskler rapor edilmektedir (13,19). Bu çocuklarda ayrıca öfke denetim bozuklukları, şiddet eğilimi ve özkıyım teşebbüsü gibi ağır psikososyal sorunlara rastlanabilmektedir (11). Ebeveynin cezaevinde olduğu durumlarda ise çocuk, bu travmalara ek olarak okul ve arkadaş çevresinde damgalanma ve sosyal dışlanma gibi problemlerle de yüzleşmek zorunda kalmaktadır (10). Tek ebeveynli ailelerin yaşadığı bu çok boyutlu sorunlar, hem ekonomik yetersizliklerin hem de ebeveynlik rollerindeki paylaşım eksikliğinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (9).

Boşanmış Aile Yapısı ve Çocuk

Boşanma; yasal, ekonomik, kültürel, toplumsal ve psikolojik boyutları olan oldukça karmaşık bir sosyolojik fenomen olarak tanımlanmaktadır (20). Hukuki bir çerçeveden bakıldığında evlilik sözleşmesinin feshini ifade etse de, ruhsal açıdan ailenin bölünmesine veya tamamen dağılmasına neden olarak tüm aile üyelerini derinden sarsmaktadır (21).

Modern dünyada evlenmek kadar boşanmak da doğal bir hak olarak kabul edilmektedir (20). Ancak yerleşik toplumsal algıda boşanma eylemi bir başarısızlık, evliliğin sürdürülmesi ise bir başarı ölçütü olarak değerlendirilmektedir (21).

Son yıllarda Türkiye genelinde evlenme oranlarında radikal bir değişim

gözlenmezken, boşanma istatistiklerinde ciddi bir artış yaşandığı dikkat çekmektedir (20). TÜİK tarafından açıklanan en güncel 2023 verilerine göre, evlenen çiftlerin sayısı bir önceki yıla oranla azalarak 568 bin 395'e gerilemiştir (22). Aynı dönemde boşanma sayıları ise yükselişini sürdürerek 187 bin 343

rakamına ulaşmıştır (22). İstatistiksel analizler, boşanmaların %33,7 gibi büyük bir oranının evliliğin ilk beş yılı içerisinde gerçekleştiğini göstermektedir (22). Son bir yıl içindeki boşanma olaylarından 186 bin 536 çocuğun etkilendiği belirtilmektedir (22).

Boşanmış Aile Yapısına Sahip Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisi

Günümüzde pek çok bilim insanı, boşanma olgusunun çocukların gelişimi üzerindeki kısa ve uzun vadeli sonuçlarını inceleyen klinik ve toplumsal çalışmalar yürütmektedir (23). Söz konusu araştırmalar, boşanmış ailelerde büyüyen çocukların uyum problemleri açısından yüksek risk grubunda bulunduğunu; akademik, ruhsal ve sosyal alanlarda akranlarına göre daha fazla güçlük yaşadıklarını ortaya koymaktadır (24, 25). Özellikle ayrılığı takip eden ilk yirmi dört aylık süreçte çocukların yaşadığı yoğun adaptasyon sorunlarının ve stresin, bir aile üyesinin kaybıyla eşdeğer düzeyde olabildiği ve bu etkilerin yirmi yıla kadar sürebildiği saptanmıştır (25).

Literatürde, boşanma sonrasında çocuklarda gözlemlenen problemler zaman dilimine göre kısa ve uzun vadeli etkiler şeklinde tasnif edilmektedir (23). Kısa dönemde çocuklarda belirgin bir öfke hali, çekingenlik, çaresizlik hissi, öz güvensizlik ve çeşitli psikosomatik şikayetler baş göstermektedir (23). Uzun vadede ise bu bireylerde depresif bozukluklar, bağımlılık sorunları ve intihar düşüncelerinde artış görülmekte; eğitim hayatında başarısızlık ile işsizlik gibi sosyoekonomik riskler daha sık gözlemlenmektedir (24). Boşanma oranlarındaki artışa paralel olarak psikiyatri servislerine başvuran çocuk sayısında da yükseliş görülmekte ve bu

grubun büyük çoğunluğunu okul çağındaki çocuklar oluşturmaktadır (23).

Okul dönemindeki çocuklardan özellikle depresif bir anne figürüyle büyüyenlerin, diğer çocuklara kıyasla çok daha yüksek kaygı ve çökkünlük seviyelerine sahip olduğu bilinmektedir (23). Boşanmış ailelerin çocuklarının, toplumun genel geneline oranla yaklaşık üç kat daha fazla profesyonel psikiyatrik desteğe ihtiyaç duyduğu saptanmıştır (24). Özellikle ergenlik evresinde bu gençlerin madde kullanımı, sigara ve alkol alışkanlıkları ile kendine zarar verme eğilimlerinin daha yüksek olduğu rapor edilmektedir (16,24). Sosyal destek mekanizmalarının yetersiz kalması durumunda, yaşamlarındaki figürleri ayrılık ya da ölüm sebebiyle kaybeden çocuklarda ağır depresif semptomlar gelişmektedir (25).

Parçalanmış Aile Yapısı ve Çocuk

İşlevsel ve sağlıklı bir aile ortamında büyüyen çocuklar; öz güveni yüksek, çevresine karşı sevgi dolu, kimlik gelişimini tamamlamış ve güçlü sosyal

Ayrılık sonrası çocukların anne ve babayı bir araya getirme çabalarının sonuçsuz kalması veya ebeveyn hasreti çekmeleri, depresyonun oluşumu için uygun bir zemin yaratmaktadır (23). Annelerin boşanma sonrası yaşadığı duygusal çöküntü ve ebeveynlik becerilerindeki zayıflama, özellikle kız çocuklarının ruhsal sağlığını olumsuz etkileyerek depresyon riskini tetiklemektedir (24). Araştırmalar, yaş grubu ne olursa olsun boşanma tecrübesi yaşayan çocukların ortak bir paydada buluşarak mutsuzluk, üzüntü ve içe kapanma gibi belirtiler sergilediğini göstermektedir (23). Bireyler yetişkinlik çağına ulaştıklarında ise aile parçalanmasının bir sonucu olarak düşük benlik saygısı geliştirebilmekte ve bu durum yakın ilişkilerde ciddi bir güven/yakınlık korkusuna yol açabilmektedir (25,26).

becerilere sahip bireyler olarak yetişmektedir (27). Buna karşın ebeveynlerin birbirlerine karşı ilgisizliği, ekonomik yetersizlikler, aile büyüklerine

yönelik saygısız tutumlar veya ölüm, boşanma ve evi terk etme gibi nedenlerle aile birliğinin bozulması; çocuğun gelişimini derinden sarsmaktadır (28). Savaş veya göç gibi travmatik süreçler sonucu aile bağlarının kopması da çocuğun yaşına ve yaşam koşullarına bağlı

olarak sosyal ve duygusal gelişimini negatif yönde etkileyen unsurlardır (29). Aile yapısının bütünlüğünü kaybetmesi, çocuklarda ciddi ruhsal travmalara, sosyal uyum problemlerine ve çeşitli davranış bozukluklarının ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir (27).

Parçalanmış Aile Yapısına Sahip Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisi

Aile yapısının bütünlüğünü kaybetmiş çocuklarda psikiyatrik rahatsızlıkların görülme sıklığı artarken, daha ileri boyutlarda intihar eğilimleri dahi tetiklenebilmektedir (29). Literatürde; saldırganlık, anksiyete, sosyal izolasyon, ebeveynlere karşı düşmanlık besleme ve olumsuz öz benlik algısı gibi sorunların bu çocuklarda sıkça görüldüğü saptanmıştır (27). Eğitim hayatında ise okul başarısının düşmesi ve akademik motivasyon kaybı, parçalanmış aile çocuklarının karşılaştığı en birincil sorunlar arasındadır (28). Öte yandan, huzursuz bir evliliği her ne pahasına olursa olsun sürdürmek, bazen boşanmanın kendisinden çok daha yıkıcı etkiler yaratabilmektedir (21,29). Sürekli çatışmaya ve fiziksel şiddete tanıklık eden çocukların, boşanmış ailelerdeki çocuklara kıyasla çok daha yüksek

düzeyde uyum sorunu yaşadıkları gözlemlenmektedir (29).

Çocukların sosyalleşme evresinde yaşadığı problemlerin kökeninde genellikle ebeveynler arasındaki kronik çatışmalar ve şiddet eğilimli boşanma süreçleri yer almaktadır (27). Ebeveyn kavgaları, sevgi noksanlığı, babanın ilgisiz tutumu ve yaşam düzeninin sürekli değişmesi, çocukta şiddet eğiliminin ve agresif davranışların gelişimini hızlandırmaktadır (29). Okul ortamında yansıyan şiddet eylemlerinin temelinde; aile içi ekonomik sorunlar, ilgisizlik, yanlış arkadaş seçimleri ve zayıf benlik kontrolü gibi çok katmanlı faktörler bulunmaktadır (28). Ayrıca kitle iletişim araçlarının etkisi ve iletişim becerilerindeki yetersizlikler, çocukların

şiddeti bir sorun çözme yöntemi olarak benimsemesine neden olmaktadır (29). Güncel araştırmalar ve medya raporları, eğitim kurumlarında gözlemlenen saldırganlık ve zorbalık eylemlerinin endişe verici boyutlara ulaştığını teyit etmektedir (27).

Örneğin ülkemizde lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %10,3'ünün şiddete maruz kaldığı ve bu öğrencilerin yarısından fazlasının (%51,4) bu şiddeti arkadaşları tarafından okulda yaşadığı saptanmıştır (30).

Ögel, Tarı ve Eke'nin İstanbul ilinde yer alan bazı okullardaki suç ve şiddetin yaygınlığı konusunda yaptıkları bir anket çalışmasında ise, son bir yıl içerisinde en az bir kez kavgada bulunanların oranının %50 civarında olduğu saptanmıştır (31). Fiziksel kavga sonucunda yaralandıklarını belirtenlerin oranı, %15,4 olarak belirlenmiştir (31). Hayatı boyunca en az bir kez başkasını yaralayanların oranı ise, %26,3 olarak saptanmıştır (31). Bu oranların yüksekliği şiddetin, dünden bugüne önemli küresel sorunlarından birisi olduğunu göstermektedir (19,31).

Aile yapısının çocuk ve ergenlerin şiddet algısı üzerindeki etkilerini inceleyen tanımlayıcı araştırmalarda, parçalanmış aileden gelen bireyler ile tam aileye sahip olanlar arasında şiddete yönelik genel tutum açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (29). Ancak tutum bazında benzerlik olsa da, parçalanmış ailelerde yetişen çocuk ve ergenlerin somut saldırganlık davranışları sergileme düzeylerinin, tam ailedeki akranlarına kıyasla çok daha yüksek olduğu belirlenmiştir (29). Şiddet içeren olaylara doğrudan tanıklık etmenin, bireyin genel saldırganlık eğilimini ve şiddeti meşru görme algısını zayıflattığı gözlemlenmektedir (27). Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, her iki aile yapısında da erkek çocukların kızlara oranla daha agresif tavırlar sergilediği ve şiddeti onaylayan daha pozitif bir tutum içinde oldukları görülmektedir (29).

Bireylerin şiddete yönelik olumlu tutumları güçlendikçe, buna paralel olarak fiziksel veya sözel saldırganlık eylemlerinde de bir artış meydana gelmektedir (29). Günümüzde boşanma oranlarının hızla yükselmesi ve aile

birliğinin bozulmasının toplumsal bir kriz halini alması, bu süreçten geçen çocukların yaşadığı duygusal ve sosyal bunalımları daha karmaşık hale getirmektedir (28). Bu nedenle, parçalanmış ailelerin çocuklarına yönelik sunulacak profesyonel psikolojik danışmanlık hizmetleri ve rehberlik ihtiyaçları her geçen gün daha kritik bir önem kazanmaktadır (27). Ebeveynler arasındaki kronik çatışmaların ve boşanma sürecinin, çocuklarda hem kısa vadeli uyum sorunlarını hem de yetişkinlik dönemine sarkan kalıcı davranış problemlerini öngördüğü bilimsel olarak kabul edilmektedir (28).

Evlat Edinilmiş Aile Yapısı ve Çocuk

İçinde bulunduğumuz yüzyılın temel sorunlarından biri olan kontrolsüz nüfus artışı; işsizlik, refah seviyesinin düşmesi ve doğal kaynakların yetersizliği gibi doğrudan ekonomiyi sarsan pek çok problemi beraberinde getirmektedir (32). Ekonomik imkânların kısıtlılığı nedeniyle çocuklarına asgari yaşam standartlarını sunamayan kimi aileler, evlatlarını terk etme veya devlet korumasına bırakma yoluna gidebilmektedir (33). Maddi

Şiddet, genç kuşakların sağlıklı büyüme ve gelişim süreçlerini sekteye uğratan, yıkıcı etkisi yüksek bir agresyon biçimidir (29). Şiddet olgusunun sosyal ve gelişimsel dinamiklerini analiz ederek çocukların bireysel özelliklerini anlamlandırmak, gençleri hayata daha donanımlı ve sağlıklı bir şekilde hazırlamanın temel anahtarıdır (27). Özellikle parçalanmış aile yapısına sahip çocukların akademik ve sosyal başarılarını desteklemek, bu risk faktörlerinin olumsuz etkilerini minimize etmek adına hayati bir adımdır (28).

yetersizliklerin yanı sıra ebeveynlerin yaşadığı psikolojik sorunlar, sağlık problemleri ve sosyal baskılar da çocukların aile ortamından uzaklaşarak kurum bakımı altına girmesine neden olan faktörler arasındadır (34).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından "korunmaya muhtaç" olarak tanımlanan bu çocuklar; şahsi güvenlikleri tehlikede olan, ihmal edilen veya sosyal

tehlikelere karşı savunmasız bırakılan bireyleri ifade etmektedir (33). Korunmaya muhtaç çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirebilmeleri amacıyla yürütülen evlat edinme faaliyetleri, günümüzde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından titizlikle koordine edilmektedir (32). Hukuki düzlemde evlat edinme; çocuk ile evlat edinen kişi arasında sunî bir nesep bağı kuran ve yalnızca mahkeme ilamıyla geçerlilik kazanan ciddi bir medeni hukuk işlemidir (34).

Evlat edinme kurumu, biyolojik aileleri tarafından sunulamayan sağlıklı sosyal ortamın yeni bir aile çatısı altında çocuğa yeniden kazandırılmasına imkân tanımaktadır (33). Bireyin yaşama tutunması için gerekli desteği sunan aile ortamı, evlat edinilen küçükler için hem psikososyal bir iyileşme hem de aidiyet duygusunun yeniden inşası anlamına gelmektedir (32). Mevzuat gereği evlat edinme sürecinde temel öncelik çocuğun

Evlat Edinilmenin Çocuklar Üzerine Etkisi

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik temel yükümlülüklerini ifa edemedikleri durumlarda; ihmal, istismar, ebeveyn

üstün yararadır ve evlat edinecek kişilerin çocuktan en az on sekiz yaş büyük olması gibi belirli kriterler aranmaktadır (33). Ayrıca, evli çiftlerin en az beş yıllık evlilik birliğine sahip olmaları veya otuz yaşını doldurmuş bulunmaları gibi şartlar, sürecin istikrarı açısından hayati önem taşımaktadır (32).

Tek başına evlat edinmek isteyen bireyler için otuz yaş sınırı aranırken, sistemin temel amacı çocuğun güvenli ve kalıcı bir yuva içerisinde gelişimsel boşluklarını onarmaktır (34). Erken çocukluk dönemindeki travmaların rehabilite edilmesi noktasında evlat edinme, kurumsal bakımdan çok daha hızlı ve kalıcı sonuçlar veren bir sosyal hizmet modelidir (33). Sonuç olarak, yasal şartların tamamlanmasıyla kurulan bu ebeveyn-çocuk ilişkisi, bireyin toplumda sağlıklı bir kimlik kazanması için en sürdürülebilir yöntem olarak kabul edilmektedir (34).

kaybı, kronik yoksulluk, boşanma veya anne-babanın psikiyatrik rahatsızlıkları gibi faktörler neticesinde çocuk ve

ergenler devlet korumasına alınabilmektedir (33). Türkiye'deki çocuk evleri, korunma ihtiyacı olan bu bireylerin fiziksel ve psikososyal gelişim süreçlerini yönetmek, aynı zamanda eğitim hayatlarını güvence altına almakla sorumlu temel kurumsal yapılar olarak hizmet vermektedir (33). Mevcut literatür, erken çocukluk döneminde deneyimlenen zorlu yaşam olayları ile ilerleyen yaşlarda ortaya çıkan ruhsal problemler arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır (34). Bu bağlamda, koruma altındaki çocukların kurum bakımından koruyucu aile sistemine veya evlat edinilme sürecine geçişleri, çocukların iyilik hali üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (32).

Kurumsal bakım hizmetlerinin rehabilitasyon odaklı gelişimi, devlet koruması altındaki çocukların travma sonrası toparlanma süreçlerinde kritik bir

LGBT+ Aile Yapısı ve Çocuk

21. yüzyılın başından itibaren dünya genelinde aile kavramı, yasal hakların genişlemesi ve toplumsal normların dönüşümüyle birlikte önemli bir çeşitlilik kazanmıştır (35). 1990'lı yıllarda LGBT+

öneme sahiptir (33). Yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, kurum bakımında kalan bireyler ile evlat edinilen çocukların ruhsal bozukluklar açısından farklı klinik görünümsergileyebildiğini ortaya koymaktadır (34). Türkiye ölçeğinde koruyucu aile ve evlat edinme modellerine yönelik yapılan sistematik incelemeler, bu modellerin çocukların aidiyet hissi ve psikolojik dayanıklılıklarını artırdığını göstermektedir (32). Sosyal hizmetler bünyesinde yürütülen güncel rehabilitasyon çalışmaları, her çocuğun bireysel gelişim ihtiyacına göre özelleşmiş bir bakım modeline duyulan ihtiyacı daha net ortaya koymaktadır (33). Sonuç olarak, evlat edinilme süreci çocuk için sadece bir hane değişikliği değil, geçmişteki olumsuz yaşantıların izlerini silmeye yönelik hayati bir müdahale biçimidir (34).

bireylerin kurduğu aileler ciddi bir sosyal izolasyon ve hukuki engel ile karşı karşıyayken, 2000'li yıllardan itibaren Hollanda, Belçika ve Kanada gibi ülkelerin öncülüğünde aynı cinsiyetten

çiftlerin evlilik ve evlat edinme hakları yasal bir zemine oturmaya başlamıştır (35). Günümüzde lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel bireyler; evlat edinme, donör döllenmesi, koruyucu ailelik veya önceki birlikteliklerinden gelen çocuklar aracılığıyla ebeveynlik rollerini üstlenmektedir (36). Özellikle transseksüel bireylerin ebeveynlik deneyimleri, çocuklarına "açılma" süreçleri ve cinsiyet geçiş evrelerinde çocuklarının uyumunu sağlama çabaları üzerine odaklanan araştırmalar, bu aile yapılarının kendine özgü dinamiklerini ortaya koymaktadır (37).

LGBT+ ailelerde hane halkı iş bölümü, heteronormatif aile modellerinden farklı olarak genellikle daha eşitlikçi bir ideoloji üzerine inşa edilmektedir (38). Araştırmalar, özellikle çocuksuz LGBT+

LGBT+ Aile Yapısına Sahip Olmanın Çocuklar Üzerine Etkisi

LGBT+ ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların gelişimsel çıktıları üzerine yapılan uzun soluklu araştırmalar, bu çocukların psikolojik iyi oluş ve sosyal uyum açısından heteroseksüel ailelerdeki akranlarından farklılık göstermediğini doğrulamaktadır (36). Ergenlik ve

çiftlerin ev işlerini diğer tüm aile modellerinden daha dengeli paylaştığını; ancak çocukların gelişimiyle birlikte bu dengenin biyolojik statü veya kişisel tercihler doğrultusunda yeniden şekillenebildiğini göstermektedir (39). Sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında, LGBT+ ebeveynlerin yoksulluk sınırına yakın olma olasılığı daha yüksek olsa da, bu durumun temelinde yatan lojistik engeller ve sistemik ayrımcılığa rağmen ebeveynlik motivasyonlarının heteroseksüel akranlarıyla benzer düzeyde olduğu saptanmıştır (38). Özellikle lezbiyen anneler üzerine yapılan çalışmalar, bu ailelerdeki ebeveynlik becerisinin, sıcaklık ve şefkat seviyelerinin heteroseksüel çiftlerle aynı düzeyde veya kimi zaman daha yüksek olduğunu belgelemektedir (39).

yetişkinlik dönemine kadar takip edilen bireyler üzerinde yapılan çalışmalar, akademik başarı, akran kabulü ve davranışsal kontrol gibi temel gelişim göstergelerinde ebeveynlerin cinsel yöneliminden ziyade aile içindeki ilişki kalitesinin belirleyici olduğunu

kanıtlamıştır (39). Bu bağlamda, evlat edinilmiş veya planlanmış LGBT+ ailelerinde büyüyen çocukların, duygusal sorunlar açısından herhangi bir dezavantajlı duruma sahip olmadıkları saptanmıştır (36).

LGBT+ ailelerde büyümenin bir sonucu olarak çocuklar, toplumsal cinsiyet rolleri ve farklılıklara karşı daha yüksek bir tolerans ve açık fikirlilik geliştirme eğilimindedir (37). Araştırmalar, bu çocukların daha az katı cinsiyet kalıplarına sahip olduklarını ve çeşitli sosyal

ortamlarda empati yeteneklerinin daha gelişmiş olduğunu bildirmektedir (39). Öte yandan, transseksüel ebeveynlerin çocukları, ebeveynlerinin cinsiyet kimliği geçiş sürecine uyum sağlama aşamasında aile içi iletişimin gücü sayesinde bu değişimi sağlıklı bir şekilde anlamlandırabilmektedir (37). Sonuç olarak, LGBT+ aile yapıları çocuklara daha demokratik ve eşitlikçi bir aile içi iletişim modeli sunarak, onların sosyal gelişimlerine zengin bir perspektif kazandırmaktadır (36).

Özel Aile Yapısına Sahip Olan Çocuk ve Ailelere Yönelik Hemşirelik Yaklaşımları

Hemşirelik pratiğinde özel aile yapısına sahip (boşanmış, tek ebeveynli veya dezavantajlı) gruplarla çalışırken temel odak noktası, toplumdaki yüksek riskli çocuk ve ailelerin erkenden belirlenmesidir (40). Boşanma veya ebeveyn kaybı gibi kriz durumları, aile üyelerinin rollerinde ani değişimlere yol açarak psikolojik dengeyi bozabilmektedir (41). Bu süreçte hemşireler, çocukların ve ebeveynlerin baş etme güçlerini geliştirmeli ve profesyonel hemşirelik sürecini kullanarak bireyselleştirilmiş bir bakım

planı oluşturmalıdır (40). Özellikle dezavantajlı gruplar içinde yer alan incinebilir kadınların doğum ve lohusalık süreçlerinde, tıbbi bakımın ötesine geçen holistik ve kültürel bir yaklaşımın benimsenmesi, ailenin sisteme olan güvenini ve sağlık çıktılarını doğrudan iyileştirmektedir (42).

Özel aile yapılarındaki çocuklara yönelik yaklaşımlarda, çocuğun gelişim dönemine uygun ve duygularını özgürce ifade edebileceği bir ortamın sağlanması esastır (40). Tek ebeveynli ailelerde büyüyen

çocuklarda sıklıkla görülebilen psikosomatik ağrılar ve durumsal düşük benlik saygısı gibi sorunlar, pediatri hemşireleri tarafından dikkatle izlenmelidir (41). Çocuğun yaşadığı stresle baş edebilmesi için oyun terapisi, müzik, resim ve spor gibi yetenekli olduğu alanlara yönlendirilmesi; kendisini anlatması ve olumlu özelliklerini fark etmesi açısından hayati önem taşır (40). Ayrıca, cinsel azınlıklar veya göçmen aileler gibi dezavantajlı gruplarla çalışırken, hemşirelerin kültürel duyarlılık göstererek aile içi iletişim bozulmalarını ve sosyal izolasyonu önleyici girişimlerde bulunması gerekmektedir (43).

Hemşirelik müdahaleleri sadece çocukla sınırlı kalmamalı, yalnız olan ebeveyn için de destekleyici bir bakım modelini kapsamalıdır (41). Boşanma sonrası

Sonuç/Conclusion

Özel aile yapıları; boşanma, evlat edinme veya LGBT+ ebeveynlik gibi süreçlerle çeşitlenirken, çocukların psikososyal iyilik hali üzerinde belirleyici olan temel unsurun aile formu değil, sağlanan sevgi ve güvene dayalı ilişki kalitesi olduğu görülmektedir. Bu süreçlerde çocukların

dönemde annenin psikolojik, sosyal, hukuki ve ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda ilgili kurumlara yönlendirilmesi ve hemşirenin aile ile güvene dayalı bir ilişki kurması sürecin başarısını artırır (40). Holistik yaklaşımlar çerçevesinde, ebeveynlerin çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmesinin önemi vurgulanmalı ve her iki ebeveynle de iş birliği yapılarak çocuğun şiddetten uzak, sağlıklı bir atmosferde büyümesi desteklenmelidir (42). Sonuç olarak, toplumun temel birimi olan ailenin farklı formlarına yönelik sunulan kapsayıcı hemşirelik hizmetleri, okul şiddeti gibi toplumsal sorunların temelden önlenmesinde ve sağlıklı nesillerin yetişmesinde kritik bir rol oynamaktadır (43).

gelişimsel risklerden korunması ve travmaların onarılması noktasında, hemşirelik yaklaşımları başta olmak üzere multidisipliner destek mekanizmalarının ve kapsayıcı sosyal politikaların etkinliği hayati önem taşımaktadır. Sonuç olarak, her ailenin kendine özgü dinamiklerinin

kültürel ve holistik bir perspektifle
anlaşılması, tüm çocukların sağlıklı ve

dirençli bireyler olarak topluma
kazandırılmasının temel anahtarıdır.

Statements

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) bu çalışma ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Finansman: Bu çalışma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yazar Katkıları: Tüm yazarlar çalışmanın tasarımı, literatür taraması, yazımı ve son halinin onaylanmasına katkıda bulunmuştur.

References

1. Aykaç SA, Başhan RD. Değişen aile örüntülerinde işlevlerin dönüşümü ve farklılaşması üzerine. *İçtimaiyat (Aile Özel Sayısı)*. 2025;274-286.
2. Murry VM, Lippold MA. Parenting practices in diverse family structures: Examination of adolescents' development and adjustment. *J Res Adolesc*. 2018;28(3):650-664.
3. Hughes H, Burgess C. (LGBT+) and different family structures: What is a family?. In: *Principles and Practice to Help Young Children Belong*. Routledge; 2024. p. 86-104.
4. Brown SL, Manning WD, Stykes JB. Aile yapısı ve çocuk refahı: Aile karmaşıklığının entegrasyonu. *J Marriage Fam*. 2015;77(1):177-190.
5. Dowd NE. Children's equality rights: Every child's right to develop to their full capacity. *Cardozo Law Rev*. 2019;41:1367.
6. Armstrong MI, Birnie-Lefcovitch S, Ungar MT. Pathways between social support, family well being, quality of parenting, and child resilience: What we know. *J Child Fam Stud*. 2005;14(2):269-281.
7. Pearce LD, Hayward GM, Chassin L, Curran PJ. The increasing diversity and complexity of family structures for adolescents. *J Res Adolesc*. 2018;28(3):591-608.
8. Thompson RA. Social support and child protection: Lessons learned and learning. *Child Abuse Negl*. 2015;41:19-29.
9. Güngör A. Tek ebeveynli aileler: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2023;23(58):129-155.
10. Çoşan B. Dünyada ve Türkiye’de sosyo-ekonomik bir problem olarak tek ebeveynli aile olgusunun çok boyutlu değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2018;18(41):259-294.
11. Demirel B, Buz S. Tek ebeveynli hanelerdeki kadınların rol ve sorumluluklarındaki değişimler ve deneyimledikleri güçlükler. *Akademik Hassasiyetler*. 2021;8(17):157-192.
12. Köseoğlu SA, Yıldız Y. Tek ebeveynli çocukların yaşam deneyimleri. *HAYEF J Educ*. 2018;15(2):80-98.

13. Afyonoğlu MF, Bayyar AB, Kesen NF, Morgül B. Tek ebeveyn kadınların sorunlarının sosyal hizmet perspektifinden değerlendirilmesi. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi. 2021;5(2):85-107.
14. Bramlett MD, Blumberg SJ. Family structure and children's physical and mental health. Health Aff (Millwood). 2007;26(2):549-558.
15. Magnuson K, Berger LM. Family structure states and transitions: Associations with children's well-being during middle childhood. J Marriage Fam. 2009;71(3):575-591.
16. Zafra-Agea JA, et al. Self-perceived health, mood, and substance use among adolescents. Healthcare. 2024;12(22):2304.
17. Crandall CJ, Karlamangla AS, Merkin SS, Binkley N, Carr D, Greendale GA, et al. Adult bone strength of children from single-parent families: The Midlife in the United States Study. Osteoporos Int. 2015;26(3):931-942.
18. Troxel WM, Lee L, Hall M, Matthews KA. Single-parent family structure and sleep problems in black and white adolescents. Sleep Med. 2014;15(2):255-261.
19. Sarı E, Arslantaş H. Lise öğrencisi ergenlerin suça yönelik tutumları ve risk faktörleri. Klinik Psikiyatri Dergisi. 2019;22(1):71-82.
20. Öngören S. Boşanma ve boşanmanın erken çocukluk dönemi çocuklar üzerindeki etkileri. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi. 2017;(13):73-87.
21. Erdim L, Ergün A. Boşanmanın ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkileri. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2016;3(1):78-84.
22. TÜİK. Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2023. Türkiye İstatistik Kurumu; 2024.
23. Altuntaş G. Boşanmış ebeveynler ile boşanmamış ebeveynlerin lise birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında okuyan çocuklarının sürekli öfke ve öfke ifade tarzı, benlik saygısı ve anksiyete düzeylerinin karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi; 2012.
24. Tektaş Ö, Beşer NG, Çalışkan Z. Parçalanmış aileye sahip ergenlere verilen psikoeğitimin olumlu kişilerarası ilişkiler geliştirme tarzlarına etkisi [Yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi; 2022.
25. Islamia I, Isnaini N, Lestari R. Early adults with divorced parents: What is the role of self-esteem and self-disclosure in fear of intimacy? J Fam Sci. 2025;10(1):20-36.
26. Arifoğlu ÖGDB, Öz F. Boşanmış aile çocuklarına hemşirelik yaklaşımı. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2008;15(1):76-84.
27. Herdem FS, Bozgeyikli H. İlköğretime devam eden parçalanmış ve tam aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. OPUS-Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi. 2013;3(4):7-35.
28. Şentürk Ü. Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006). Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. 2012;7(29):105-126.
29. Tanrıverdi D, Özgüç S. Parçalanmış ve tam aileye sahip çocukların/ergenlerin şiddete yönelik tutumları ve saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2019;10(3):165-172.
30. Özgür G, Yörükoğlu G, Baysan Arabacı L. Lise öğrencilerinin şiddet algıları: Şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2011;2(2):53-60.
31. Ögel K, Tarı I, Eke CY. Okullarda suç ve şiddeti önleme. Yeniden Yayınları; 2006.

32. Güre MDP, Aydeniz Ü, Uğurlu Z. Türkiye'de koruyucu aile ve sahiplenme ile ilgili çalışmalar: Sistematik bir inceleme. Sosyal Çalışma Dergisi. 2024;8(2):52-66.
33. Korkmaz BC, Demiryürek YB, Çoban K. Türkiye'deki kurumsal çocuk bakım evlerinde rehabilitasyon hizmetlerinin güncel görünümü. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2025;16(1):91-100.
34. Yulaf Y, Gümüştas F. Kurum bakımında yaşayan ve evlat edinilen çocuk ve ergenlerin ruhsal bozukluklar açısından karşılaştırılması. Cukurova Med J. 2019;44(3):904-910.
35. Badgett MVL. The public business of gay pride: The economic and social impact of LGBT equality. Stanford University Press; 2015.
36. Farr RH, Goldberg AE. Parental and child outcomes in adoptive families to same-sex and different-sex parents: A longitudinal study. Child Dev. 2018;89(1):178-193.
37. Stotzer RL, Herman JL, Hasenbush A. Transgender parenting: A review of existing research. Williams Institute, UCLA School of Law; 2014.
38. Giddings LA, Nunn NS, Bauer KJ. Is there a gay wage gap? New evidence from the 2008–2010 American Community Survey. Rev Soc Econ. 2014;72(3):321-346.
39. Bos HM, Gartrell NK. The national longitudinal lesbian family study: 34 years later. J Homosex. 2021;68(13):2215-2234.
40. Öz F. Boşanmış aile çocuklarına hemşirelik yaklaşımı. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2008;15(1):76-84.
41. Polat Köse D, Koby Bulut HA. Tek ebeveyne sahip çocuklarda psikosomatik ağrı ve pediatri hemşireliği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2024;13(3):1422-1428.
42. Tokat MA, Yanık F, Bilgiç D, Başoğlu M, Başlı M. İncinebilir kadınların doğum ve postpartum dönem bakım deneyimleri: Holistik hemşirelik yaklaşımları. Etkili Hemşirelik Dergisi. 2024;17(2):307-323.
43. Necipoğlu D, Bebiş H, Seviğ EÜ. Dezavantajlı gruplar (göçmen, mülteci, sığınmacı, gey, lezbiyen, mahkumlar...) ve kültürel yaklaşım. Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Hemşireliği-Özel Konular. 2019;5(3):68-75.